

c) **Knihy pozemkové.** Princip veřejnosti knih pozemkových spočívá v tom, že práva věcného teprve vkladem v knihy veřejné nabytí lze a že všechna práva, která v knihy ony zanesena jsou, tak dlouho za existující se pokládají a že zápis ten tak dlouho všechny účinky obecnoprávní má, pokud z knih vymazán nebyl (§§ 442, 443, 444, 454, 468, 469, 526, 928, 1412, 1398, 1443, 1446, 1467, 1469 a 1500 o. o. z.). Jestliže tedy kdosi v důvěře v knihy veřejné předsevezme právní jednání, k nim se vztahující a při tom bona fide domnívá se, že mu po právu platný, samostatný nárok vzešel — pokládá se jednání jeho za platné, byť i dle skutečných, v knihy veřejné nezapsaných poměrů neplatným bylo (srv. odst III.).

d) **Notářství.**

Při sepisování notářského spisu nemůže tak snadno omyl se sběhnouti, jestliže se řádně šetří zákonných ustanovení, sem spadajících (§§ 52—75 not. ř. ze dne 25. července 1871 čís. 75. ř. z.). Nicméně i tu může se státi, že notářský spis neodpovídá vůli stran, když na př. nebylo se tázáno ve věci té strany atd. (§ 52). Jestliže obsah spisu notářského v odporu jest s jednáním právním, stranou zamýšleným, jest tento neplatným pro podstatný omyl spočívající v nedostatku shodné vůle (roz. sb. »Gl. U.« 6350).

Omyl (v právu trestním) má význam pro posouzení trestnosti jednání a následků trestných.

I. **Pojem.**

Omyl tu jest buď právním omylem nebo skutkovým.

Prvnější má za předmět zákon trestní. Neznalostí resp. omylem v právu nikdo se nemůže omlouvati (§§ 3, 233 tr. z., § 9 voj. tr. z.; § 7 tr. zák. pro Bosnu a Hercegov. a § 55 osnovy tr. z.) a to bez ohledu, zda se omyl vztahuje na příkaz nebo zákaz (normu právní) v trestním zákoně obsažený, či ku stanovení trestnosti přestupku. K ospravedlnění tohoto ustanovení odvolává se, pokud jde o zločiny, § 3 tr. z. z r. 1803 na to, že bezprávnost těchto je zřejmá, a ohledně přečinů a přestupků odůvodňuje § 233 platného tr. z. ustanovení toto poukazuje k tomu, že přečiny a přestupky vesměs činy rázu takového jsou, že každý seznati může nedovolenost jich a že pachatel povinen jest dle stavu, živnosti, zaměstnání svého a vůbec dle svých poměrů znáti zvláštní nařízení, která přestoupiti nesmí.

II. Nevztahuje-li se omyl k zákonu trestnímu, nýbrž ku jiným skutečnostem, kamž také náležejí jiné obory práva na př.: zákony, týkající se občanského práva správního (roz. kas. soudu ze dne 22. prosince 1851 sb. »Glaser«, I. č. 97), mají platnosti, pokud jde o účinky jeho na přičetnost, tyto zásady:

1. Týká-li se omyl některého z podstatných znaků skutkové podstaty jistého trestního skutku (na př. člověk na honě za zvěř je pokládán a v tom omylu postřelen), jest zlý úmysl vyloučen (§ 2 lit. e) tr. z.). Bylo-li lze omylu se vyvarovati, může čin, jakožto nedbalost (culpa) býti přičítán.

2. Vztahuje-li se omyl ku následkům činu a nastoupení jich nemohlo býti předvídáno, nemohou tyto následky býti přičítány (§ 2 lit. f) tr. z.).

3. Týká-li se konečně omyl okolností, jež opravňují ku předsevzetí jednání jistého na př. k nutné obraně a pod., jest jednání takové ien tehda trestné pro nešetření povinné dbalosti, když omylu mohl se

jednající při náležitě pozornosti vyhnouti. V souhlasu s těmito zásadami stanoví § 54 osnovy tr. z.: »Jestliže kdo, dopustiv se skutku, zákonem za trestný prohlášeného, v omylu byl ohledně okolností, jež ku zákonné povaze skutku náležejí a trestnost zvyšují, nelze mu tyto okolnosti přičísti. Na spáchání činu z nedbalosti lze předchozí zásady jen potud použiti, pokud omyl nebyl nedbalostí zaviněn. Měl-li čin následky v zápětí, jež vinník v čas spáchání činu předvídati nemohl a jež po činu odstraniti nebylo v moci jeho, nemůže trestán býti dle přísnějších zásad trestních, které by místa měly na základě nastalých následků.«

4. Zvláště jest uvéstí ještě případy omylu, jak ve vědě tak i v zákonodárství různě posuzované, totiž omyl v předmětu (*error in objecto*) a odchýlení se v jednání (*aberratio ictus, actus*).

a) Omyl v předmětu tu jest, když pachatel jedná oproti objektu, jenž je způsobilým, by na něm čin vykonán byl, na př. vražda, avšak mylí se ohledně jistého znaku objektu toho, pro povahu skutku nepodstatného, na př. pokládá osobu *A* v šeru za osobu *B* a ji zavraždí. Tento omyl, jenž týká se pohnutky jednání, nemá žádného významu v trestním právu; neboť pachatel chtěl v okamžiku, kdy čin vykonal, dotyčný objekt zničití a také skutečně proti němuž útok namířil. Jest tedy lišiti dle různosti okolností dokonáný a nedokonáný zločin (pokus zločinu) (§ 134 tr. z. »jeho nebo jiného člověka smrtí«), kterýž také strůjci přičítán býti má v případě, kde pachatel jednal z návodu; vždyť přece omyl, jehož se pachatel dopustil, zodpovědnost strůjcovu právě tak málo může omeziti, jako kdyby jemu samému při bezprostředním výkonu činu onen omyl se naskytl (rozh. kas. dvoru dne 2. června 1882 č. 460).

b) S jiného hlediska sluší posuzovati případ t. zv. *aberratio ictus* t. j. případ, kde skutek nespáchán na objektu, proti němuž úmyslně byl namířen, nýbrž na jiném, však ku spáchání dotyčného zločinu stejně příhodném předmětu, na př. *A* střílí v úmyslu jej usmrtiti na *B*, chybí jej a zasáhne *C*. V tomto případě nemůže býti řeči o úmyslném provedení zločinu, spíše tu hledati lze pokus vraždy na objektu, proti němuž úmysl směřoval (tedy *B*). Dle našeho trest. zákona § 134 má se vražda i v případě *aberratio* za dokonanou (»jeho nebo jiného člověka smrtí«), kteréžto ustanovení ale, jakožto výjimečné, na jiné zločiny použiti se nedá (roz. nejv. dvoru s. ze dne 3. pros. 1836 č. 11440, kn. jud. č. 1. sb. »Glaser«, I., č. 774).

Omyl v trest. právu důchodkovém).

Omyl jest okolností polehčující (§ 92 č. tr. z. důch.). Při jednotlivých přestupcích má omyl za následek také, že je dlužno posuzovati jako zkrácení důchodkové nižšího stupně, jako na př. jestliže jsou okolnosti takové, že záznamy živnostníků nesouhlasí s listinami, jimi vydanými ohledně zboží kontrole podrobeného, a tento stav pouze na omylu spočívá, podléhá pouze trestům v § 391 tr. z. důch. uvedeným (od 2—50 zl.). Za původce přestupku důchodkového pokládá se však také ten, kdo použiv omylu ku spáchání přestupku jiného pohnul (§ 173 tr. z. důch.). Omyl konečně může býti také důvodem, by zákonem přisouzený trest byl prominut a to v tom případě, když pachatel nebo spoluvinník osobou jinou ku spáchání přestupku byl pohnut tím, že v něm omyl vzbuzen byl, a když tento ve 14 dnech na to úřadu, způsobem, jak § 477 tr. z. důch. nařizuje, o přestupku učiní oznámení.